

Veelvoorkomende criminaliteit van eerstegraadsleerlingen in Antwerpen

LIEVEN PAUWELS*

INLEIDING EN DOELSTELLING

Criminografisch onderzoek stelt zich tot doel criminaliteitsverschijnselen te beschrijven in een afgebakend geografisch gebied. Deze tekst beoogt een bijdrage te leveren aan de criminografische literatuur door een beschrijving te geven van de betrokkenheid bij delinquent gedrag van eerstegraadsleerlingen die in de loop van het schooljaar 2004-2005 school liepen in de grootstedelijke context van de fusiegemeente Antwerpen. Deze beschrijving is gebaseerd op een grootschalige zelfrapportagestudie. Sinds 2000 werden resultaten van verscheidene grootschalige zelfrapportage studies gerapporteerd (zie onder meer: De Witte, Hooghe en Walgrave, 2000; Vercaigne et al, 2000; De Groof, 2003; Smits, 2004; Vettenburg, Elchardus en Walgrave, 2007). Zelfrapportage studies uitgevoerd binnen de Belgische (grootstedelijke) context gebeuren minder frequent in vergelijking met de situatie in Nederland (Pauwels en Pleysier, 2008). In Nederland wordt door het WODC tweemaaljaarlijks zelfrapportage-onderzoek uitgevoerd waarbij strafbare feiten worden ingezameld die jongeren tussen de 12 en 17 jaar ooit hebben gepleegd (Van der Laan et al., 1998).

In deze bijdrage wordt een antwoord gegeven op volgende criminografische onderzoeksvragen: rapporteren eerstegraadsleerlingen die school lopen in Antwerpen wel eens delicten begaan, en zo ja, hoeveel verschillende delicten rapporteren zij? Zijn er zogenaamde veelplegers en ernstig delinquente jongeren te onderscheiden onder eerstegraadsleerlingen en zo ja, hoe groot is deze groep? Welke is de leeftijd waarop delictplegers voor de eerste maal een delict gepleegd hebben? Tot slot wordt de vraag beantwoord met welke frequentie eerstegraadsleerlingen delicten plegen binnen een tijdspanne van twaalf maanden.

Bij de beschrijving hebben we complementair aandacht voor verschillen tussen jongens en meisjes. Geslachtsverschillen vormen immers lang een constante bevinding in criminografisch onderzoek (Loeber en Farrington, 2001).

DATAVERZAMELING EN METHODE

Dit artikel is gebaseerd op gegevens afkomstig uit een zelfrapportagestudie onder 3281 jongeren (bruto-steekproefgrootte) uit de eerste graad van het gemeenschappelijk secundair onderwijs in 23 scholen die op het moment van de bevraging (januari 2005-juni 2005) in de fusiegemeente Antwerpen school liepen.¹ De eerste graad omvat het

* Doctor-assistent vakgroep Strafrecht en Criminologie Ugent, onderzoeksgroep Sociale veiligheidsanalyse (SVA)

¹ Enkele beschrijvende resultaten van deze zelfrapportagestudie werd reeds elders gepubliceerd. Het gaat met name om een rudimentaire beschrijving van de zelfgerapporteerde delinquentie van de in Antwerpen woonachtige adolescenten. Deze bijdrage is verschillend in dit opzicht dat zij de gegevens integreert van de niet in Antwerpen woonachtige, maar wel schoollopende jongeren. Ook wordt in deze bijdrage een meer gedetailleerde beschrijving beoogd dan in de eerdere publicatie, die in hoofdzaak theoretisch van aard was.

eerste en tweede middelbaar van het gemeenschappelijk secundair onderwijs in België. In de eerste graad van het gemeenschappelijk secundair onderwijs worden jongeren opgeleid met het oog op het kiezen van een latere studierichting (ASO, TSO, BSO, KSO) vanaf de tweede graad. Een grootschalig survey onder eerstegraadsleerlingen biedt een gedetailleerde momentopname van een groep jonge adolescenten die zich op een scharniermoment van de ontwikkeling bevinden. Scholen van het buitengewoon secundair onderwijs vielen buiten de scope van het oorspronkelijk onderzoek. Veeleer dan een toevalssteekproef te trekken van scholen en adolescenten, werd de populatie van schooladressen aangeschreven op basis van een officieel document dat de populatie van schooladressen bevatte. Aanvullend op een introductiebrief waarin de schooldirecties werden verzocht mee te werken aan het onderzoek, werden vijf telefonische hercontactnames gepland, evenals bijkomende onderhandelingen gevoerd met schooldirecties. De data werden verzameld via een schriftelijke, klassikaal afgenomen vragenlijst. De ene helft van de enquêtes werd door de onderzoeker zelf afgenomen, de andere helft werd door de school in eigen beheer afgenomen.² In beide condities werd confidentialiteit gegarandeerd aan de hand van gesloten omslagen. De bereidheid tot antwoorden op delinquentievragen verschilden niet significant naar afnamemodaliteit. Vroeger onderzoek naar effecten van afnamemodaliteiten in klassikaal uitgevoerde zelfrapportages toont aan dat de bereidheid om te antwoorden niet verschilt naargelang de afnemende instantie, zolang de conditie van gesloten omslagen gegarandeerd bleef (Bjarnason, 1995).

Binnen elke school werden alle jongeren, die op het moment van de afname aanwezig waren, bevroegd. Voorafgaand werd hen gevraagd of zij bereid waren deel te nemen aan het destijds lopende onderzoek en werd hun de doelstellingen daarvan uiteengezet. Weigering tot deelname kwam nauwelijks voor. De afname zelf gebeurde in het merendeel van de gevallen in afzonderlijke klassen. De maximale tijd voorzien om de vragenlijst in te vullen bedroeg één lesuur. Een lesgever zat steeds stilzwijgend achteraan in de klas. De lesgevers werden vooraf gevraagd zich afzijdig te houden om de vertrouwelijkheid ten aanzien van de leerlingen te kunnen waarborgen. Zij waren enkel aanwezig om in te grijpen indien de leerlingen misbruik zouden maken van de interviewsituatie, hetgeen niet gebeurde.

BEVRAGING VAN ZELFGERAPPORTEERD DELINQUENT GEDRAG

Zelfgerapporteerde delinquentie werd bevroegd aan de hand van een batterij delinquentievragen op een werkwijze die analoog is aan de bevragingmethode binnen de internationale zelfrapportagestudie (Junger-Tas, Haen-Marshall en Ribeaud, 2003). Negen delictitems vormen de basis waarop deze criminografie gebaseerd is. Deze negen delicten vallen allen onder de noemer van de zogeheten "veel voorkomende criminaliteit". Het gaat om uiteenlopende vormen van eigendomsdelicten en geweld tegen personen en goederen. De delictitems zelf verwezen inhoudelijk naar beschadiging van openbare goederen en voertuigen, het aanbrenge van graffiti, het aankopen van gestolen goederen, winkeldiefstal, diefstal van goederen met een waarde boven 25 euro, bedreiging op straat, opzettelijk slaan, meedoen aan vechtpartijen en inbraak uit woning of voertuig. Er werd eerst via een filtervraag gepeild of de leerlingen ooit elk van de genoemde verschillende delicten gepleegd hadden. De filtervragen werden

² In dit geval werden de personen die de enquête gingen afnemen (o.a. leerlingenbegeleiders) op voorhand gedetailleerde instructies meegegeven.

steeds gevolgd door twee follow-upvragen. Deze follow-upvragen hadden betrekking op de leeftijd waarop een delict voor de eerste maal werd begaan en op het aantal keren gedurende de laatste twaalf maanden een bepaald delict gepleegd werd. We verwijzen de geïnteresseerde lezer door naar bijlage één, waar een overzicht wordt geboden van de oorspronkelijke vragen met antwoordmogelijkheden. Op basis van de antwoorden van de respondenten op de filtervragen en follow-up vragen kan een verkennend beeld bekomen worden van de betrokkenheid bij delinquent gedrag van eerstegraadsleerlingen die in 2005 in de grootstedelijke context van Antwerpen school liepen. Vooraleer in te gaan op individuele verschillen in zelfgerapporteerd delinquent gedrag van de eerstegraadsleerlingen, gaan we in op de steekproef en diens kenmerken.

GEREALISEERDE STEEKPROEF EN RESPONDENTKENMERKEN

TABEL 1: STEEKPROEFBESCHRIJVING

Schoolse bevraging leerlingen eerste graad secundair onderwijs in Antwerpen Periode van afname: Januari-juni 2005
Populatie van schooladressen met locatie in de fusiegemeente Antwerpen: 76 Aantal deelnemende scholen (eerste graad): 23 Participatiegraad scholen: 30.3% Participatiegraad naar onderwijstype: Vrij onderwijs (katholiek): 30 % Officieel (stedelijk en provinciaal): 30.4 %
Bruto steekproef (hier beperkt tot ingeleverde enquêtes): 3281 leerlingen Netto steekproef (hier beperkt tot bruikbare enquêtes): 3082 leerlingen Unit-nonrespons (weigering en nauwelijks ingevulde enquêtes): 7.38%
Gemiddelde netto steekproefgrootte per schooladres: 134 leerlingen per school

Gemiddeld werden 134 leerlingen per schooladres bevroegd. De namen van de scholen worden hier niet gerapporteerd omdat niet enkel aan de leerlingen maar ook aan de scholen confidentialiteit werd beloofd. De unit-responsgraad op schoolniveau bedraagt 30.3 procent van het totaal aantal schooladressen waar een eerste graad bestond.³ De unit-responsgraad in deze studie verwijst naar het aantal ingevulde enquêtes op de bruto-steekproef (3281). Dit brengt de netto-responsgraad op 93.93% van het totaal aantal teruggebrachte enquêtes. De responsgraad wordt hier ietwat overschat omdat die niet berekend is op het totaal ingeschreven leerlingen per school. De scholen die de enquête in eigen beheer uitvoerden, hebben helaas nagelaten de informatie over het aantal afwezige leerlingen bij te houden en ons te bezorgen ondanks verzoek.⁴ De niet bruikbare enquêtes (6.03%) bestonden uit niet ingevulde terugbezorgde enquêtes, vragenlijsten die zeer onvolledig ingevuld werden (bv enkel het eerste blad) of uit enquêtes die gekenmerkt werden door constante response-set.⁵ Zulke enquêtes bleken in hoofdzaak afkomstig van anderstalige nieuwkomers uit onthaalklassen. Deze jonge-

3 Het gaat om 76 schooladressen. Een schooladres verwijst naar een (afdeling van een) school waarbinnen ene bevraging werd georganiseerd. Deze berekening is gebaseerd op de toestand op 30/09/2004.

4 Op basis van de scholen waar deze informatie wel werd bijgehouden kan worden vastgesteld dat het percentage afwezige leerlingen varieerde van 0% tot 3% van het aantal ingeschrevenen.

5 Een voorbeeld ter verduidelijking: sommige respondenten vulden op elke vraag "helemaal akkoord" in, dergelijke vorm van antwoordgedrag kan de samenhang tussen kenmerken verstoren wanneer hier geen rekening mee gehouden wordt.

ren verbleven op het moment van de bevraging minder dan twee jaar in België en waren de Nederlandse taal onvoldoende machtig. Bij de interpretatie van de beschrijvende resultaten dient men hier uiteraard rekening mee te houden. Differentiële responsgraden naar immigratieachtergrond zijn gekend in zelfrapportagestudies (Junger, 1989: 153-174).⁶

TABEL 2: ACHTERGRONDKENMERKEN VAN DE BEVRAAGDE LEERLINGEN

Steekproef naar achtergrondkenmerken	Procent (absoluut aantal)
Woonachtig te Antwerpen	
Ja	80.7 (2486)
Nee	19.3 (595)
Geslacht	
Jongens	49.5 (1526)
Meisjes	50.5 (1555)
Schoolse vertraging	
Geen vertraging	66.7 (2043)
1 jaar vertraging	28.5 (873)
2 jaar vertraging of meer	4.8 (148)
Immigratieachtergrond biologische ouders	
Beide ouders van Belgische afkomst	52.2 (1602)
Minstens 1 ouder immigrant	47.8 (1467)
SES gezin⁷	
Eerder lage SES gezin	8.7 (268)
Overige groep	91.3 (2810)
Leeftijd	
12-14	75.7 (2331)
14+	24.3 (748)
Gezinsstructuur	
Woont in eenoudergezin	14.3 (440)
Woont bij beide ouders	85.7 (2642)
Ouders gescheiden	22.9 (705)
Ouders niet gescheiden	77.1 (2377)

80.7 procent van de respondenten woonde in Antwerpen op het moment van de bevraging, 19.3 procent woont buiten de fusiegemeente Antwerpen. Over de in Antwerpen woonachtige steekproef is reeds elders gepubliceerd (Pauwels, 2007, 2008; Pauwels en Svensson, 2008). Deze bijdrage staat op zichzelf en verschilt van vorige bijdragen in die zin dat zij gebaseerd is op de gegevens van zowel de respondenten die in Antwerpen woonden op het moment van de bevraging als de respondenten die niet in Antwerpen woonden, maar er toch school liepen op het moment van de bevraging. Er werden

6 Deze jongeren behoorden niet tot de doelgroep van het oorspronkelijk onderzoek. Niettemin nemen we deze gelegenheid te baat om op te merken dat toekomstig geplande grote jongerenquêtes met dit vastgesteld taalprobleem onder deze groep dient rekening te houden. Het gaat om een zeer heterogene groep van leerlingen die nagenoeg zonder uitzondering uit economisch en/of politiek kwetsbare gebieden afkomstig is.

7 Lage SES is niet eenvoudig te meten onder jongeren en werd beperkt gemeten wordt gemeten door antwoorden op twee vragen te kruisen: autobezit in het gezin en de vraag in welke mate men wel eens thuis hoort zeggen dat er onvoldoende financiële middelen zijn om levensnoodzakelijke goederen te kopen. Het conjunctief gebruik van een objectieve en subjectieve indicator dient er voor te zorgen dat het uiteinde van een SES-distributie gemeten wordt. We zijn ons bewust van de mogelijkheden en beperkingen van deze indicator (Zie ook Rovers, 1996).

ongeveer evenveel jongens (49.5 procent) als meisjes (50.5 procent) bevroegd. 66.7 procent van de leerlingen heeft op het moment van de bevraging nog geen enkele maal een schooljaar overgedaan. 28.5 procent heeft éénmaal een schooljaar overgedaan en 4.8 procent heeft twee keer of meer een schooljaar overgedaan. Iets meer dan 75.7 procent van de jongeren was tussen 12 en 14 jaar oud, terwijl 24.3 procent ouder was dan 14 jaar. 85.7 procent woonde bij beide biologische ouders, 14.3% woonde niet samen met beide biologische ouders. 22.9 procent heeft gescheiden ouders, terwijl 77.1% van de jongeren ouders hebben die niet gescheiden zijn. 47.8 procent van de jonge adolescenten bleek dat één van beide ouders niet afkomstig is uit België. 8.7 procent woon in een gezin met eerder lage socio-economische status. In vergelijking met de situatie in Vlaanderen hebben we in deze steekproef te maken een oververtegenwoordiging van jongeren uit een gezin met een immigratieachtergrond. Dit is voor een deel te wijten aan de grootstedelijke setting waarin de studie is uitgevoerd en de oververtegenwoordiging van scholen uit de binnenstad van Antwerpen (Antwerpen intra muros). Er zijn bovendien ook meer scholen in de binnenstad dan aan de rand van Antwerpen. Dit heeft vooral consequenties met betrekking tot de extrapolatie van de beschrijvende resultaten buiten de steekproef naar de populatie van eerstegraadsleerlingen. In deze beschrijvende bijdrage is dit echter geenszins de bedoeling. In criminografisch onderzoek mag men echter een steekproef *niet exclusief* evalueren op representativiteit. Zo is het trekken van disproportionele steekproeven in risicovolle omgevingen (met betrekking tot delinquent gedrag) een geaccepteerde techniek om voldoende variabiliteit in delinquent gedrag te verzekeren met het oog op multivariate analyses achteraf (Raudenbush, Johnson en Sampson, 2003). Disproportionele steekproeven kunnen achteraf herwogen worden, op voorwaarde dat men over recente en betrouwbare populatiegegevens beschikt die de scheef trekking corrigeren (zie bvb. Stouthamer-Loeber, Wei en Loeber, 2004). In dit beschrijvend onderzoek beschikken we niet over correcte populatiegegevens om voor deze scheef trekking te corrigeren. Herweging achteraf werd dan ook niet eens overwogen in dit onderzoek. De doelstelling van deze bijdrage ligt evenwel niet in het veralgemenen van bevindingen buiten deze steekproef. De enige doelstelling betreft het beschrijven van verborgen delinquent gedrag van eerstegraadsleerlingen die school lopen in de grootstedelijke context van Antwerpen.

DELICTPLEGEN GEDURENDE DE AFGELOPEN TWAALF MAANDEN

TABEL 3: PREVALENTIES AFGELOPEN 12 MAAND PER DELICTITEM

Delinquentie-items (rangorde op basis van percentages in de totale steekproef)	Percentage dat een delict gepleegd heeft in de afgelopen 12 maanden in de totale steek- proef (%-N)	Percentage dat een delict gepleegd heeft afgelopen 12 maanden Jongens (%-N)	Percentage dat een delict gepleegd heeft afgelopen 12 maanden Meisjes (%-N)
<i>Totale steekproef</i>			
Vandalisme* (5)	13 (3027)	18.7 (1494)	7.3 (1532)
Graffiti (4)	15.2 (3019)	15.5 (1487)	14.9 (1531)
Heling* (7)	7.3 (3017)	11.4 (1488)	3.3 (1528)
Winkeldiefstal (3)	17.5 (3023)	20.1 (1490)	15.0 (1532)
Diefstal > 25 euro* (8)	5.6 (3016)	8.1 (1486)	3.1 (1529)
Bedreiging op straat* (6)	8.9 (3017)	12 (1488)	5.8 (1528)
Opzettelijk slaan* (1)	29.1 (3028)	36.6 (1496)	21.6 (1531)
Vechten buiten school (2)	19.5 (3021)	27.5 (1490)	11.7 (1530)
Inbraak uit woning /voertuig* (9)	2.4 (3014)	3.7 (1485)	1.2 (1528)

N= aantal respondenten die de vraag beantwoord hebben

* verschillen tussen jongens en meisjes zijn statistisch significant: $p < 0.05$

Negen delictitems werden aangeboden in de oorspronkelijke zelfrapportagestudie. Tabel 3 geeft voor deze negen delictitems de "afgelopen jaar-prevalenties" weer voor de totale steekproef en verder opgesplitst naar geslacht. De "afgelopen jaar"-prevalenties geven weer hoeveel leerlingen in de voorbije twaalf maanden wel eens een bepaald delict gepleegd hebben. Als referentieperiode werd gekozen voor de periode van de afgelopen 12 maanden. Een referentieperiode van 12 maanden wordt doorgaans positief geëvalueerd (Van Kerckvoorde, 1995). Een kortere termijn lijkt in schoolse bevragingen minder zinvol omdat niet uit te sluiten valt dat de resultaten dan mee beïnvloed worden door het moment van afname van de vragenlijsten. In sommige scholen startte de afname immers vlak na de kerstvakantie, terwijl deze in andere scholen op het einde van mei nog diende plaats te vinden. De percentages van leerlingen (totale steekproef) die positief antwoordden op de delinquentievragen kunnen afgelezen worden in de tweede kolom. De absolute aantallen op basis waarvan de bevindingen gebaseerd zijn, staan steeds tussen haakjes. Jongens (derde kolom) rapporteren in alle gevallen hogere frequenties dan meisjes (vierde kolom). Deze verschillen zijn steeds statistisch significant ($p < 0.01$ of beter), met uitzondering van het delictitem graffiti. Bij de bespreking gaan we niet steeds in op deze verschillen, we leggen we de klemtoon op bevindingen uit de totale steekproef.

13 procent van de jonge adolescenten rapporteerde *vandalisme* (o.a. beschadigen van fietsen, bushokjes, lantaarns of iets anders). Vandalisme komt hiermee op de vijfde plaats. *Graffiti* wordt door 22 procent van de respondenten aangekruist en komt hiermee op de vierde plaats. *Aankoop van gestolen goederen*, ook wel heling genoemd, wordt door 7.3 procent van de jonge adolescenten gerapporteerd en komt hiermee op de zevende plaats. *Winkeldiefstal* komt op de derde plaats en wordt gerapporteerd door 17.5 procent van de jonge adolescenten. In vergelijking met *winkeldiefstal* komt *van eerder waardevolle zaken (> 25 euro)* veel minder vaak voor. Het gaat om 5.6 procent van de respondenten.

Ongeveer 8.9 procent van de jonge adolescenten uit de steekproef stelt dat ze *het afgelopen jaar iemand op straat bedreigd* hebben.

Heel opvallend is dat ongeveer 29.1 procent van de jonge adolescenten zegt het afgelopen jaar iemand opzettelijk te hebben geslagen. Dit is het delictitem dat de hoogste frequenties genereert. Dit is opmerkelijk hoog in vergelijking met de eerder vernoemde Belgische zelfrapportagestudies. Bij de afname van de zelfrapportage werd nochtans duidelijk gewezen op het feit dat het slaan van broers/zussen niet meegerekend mocht worden en dit om triviale zaken niet mee te tellen. Hieruit kan dan ook niet zomaar worden afgeleid dat geweld onder jonge adolescenten zou toenemen. De steekproefbeperkingen laten dit helemaal niet toe. Deze vaststelling kan hoogstens een indicatie zijn voor dergelijke bewering, die echter op basis van verder onderzoek en gebaseerd op meerdere bronnen dan enkel zelfrapportagestudies dient gestaafd te worden. Naast het opzettelijk slaan van iemand, werd tevens gepeild naar *het deelnemen aan een vechtpartij buiten school*. 19.5 procent van de jonge adolescenten stelt het afgelopen jaar gevochten te hebben buiten school. Dit delict komt hiermee op de tweede plaats. Inbraak in een woning of een voertuig is een van de meest ernstige feiten bevraagd in de zelfrapportagestudie en blijkt een eerder marginaal voorkomend fenomeen te zijn onder eerstegraadsleerlingen. Slechts 2.4 procent van de jonge adolescenten geeft aan het afgelopen jaar een inbraak gepleegd te hebben.

HOEVEEL VERSCHILLENDE RAPPORTEREN DE EERSTEGRAADSLEERLINGEN?

TABEL 4: AANTAL VERSCHILLENDE GERAPPORTEERDE DELICTITEMS

Aantal delictitems (referentieperiode: ooit)	Totale steekproef (N:3015)*	Jongens (N:1485)	Meisjes (N: 1529)	Aantal delictitems (referentieperiode: afgelopen twaalf maand)	Totale steekproef (N:3012)*	Jongens (N: 1483)	Meisjes (N: 1528)
Geen enkel item	33.9	24.4	43.0	Geen enkel item	53.0	42.1	63.6
1 item	23.5	23.6	23.4	1 item	18.7	21.6	15.8
2 items	15.6	17.0	14.1	2 items	11.5	14.2	8.8
3 items	9.4	11.3	7.5	3 items	6.7	7.9	5.5
4 items	6.5	8.1	5.0	4 items	3.6	5.3	2.0
5 items	4.8	6.6	3.1	5 items	2.4	3.2	1.6
6 items	2.4	3.0	1.8	6 items	2.0	2.2	1.8
7 items	1.6	2.2	1.0	7 items	0.7	1.2	0.3
8 items	1.2	1.9	0.5	8 items	0.9	1.3	0.4
9 items	1.1	1.9	0.4	9 items	0.5	0.9	0.2
Totaal	100	100	100	Totaal	100	100	100

*: Verschillen tussen jongens en meisjes zijn statistisch significant: $p < 0.001$

Tabel 4 documenteert het aantal verschillende delictitems waarop de respondenten positief hebben geantwoord. Deze analyse is gebaseerd op de ooit-prevalenties maar ook op basis van de afgelopen jaar prevalenties. Verschillen tussen jongens en meisjes zijn steeds statistisch significant ($p < 0.05$). Enkele eerder opgedane vaststellingen uit zelfrapportagestudies komen uit deze analyse naar voor: vooreerst is het nooit gesteld hebben van delinquent gedrag onder adolescenten nog steeds eerder uitzonderlijk, wanneer gekeken wordt naar de aantallen van respondenten die op geen enkel van de bevraagde items positief antwoorden. Slechts 33.9 procent van de bevraagde leerlingen zegt geen enkel van de bevraagde delictitems ooit gesteld te hebben. Ook hier zien we uitgesproken verschillen tussen jongens (24.4 procent) en meisjes (43.0 procent). Wan-

neer we de afgelopen twaalf maanden als referentieperiode nemen, dan zien we dat het percentage dat zegt geen enkel van de bevraagde delicten gepleegd te hebben hoger ligt: 53.0 procent van de leerlingen antwoordde geen enkel van de bevraagde delicten gepleegd te hebben (42.1 procent van de jongens en 63.3 procent van de meisjes). Dit is congruent met eerder zelfrapportageonderzoek in België (Vercaigne et al., 2000). De typerende ongelijke verdeling die betrokkenheid bij delinquent gedrag kenmerkt in zelfrapportagestudies, zowel wat betreft de variabelen "aantal verschillende delictitems ooit" als "aantal verschillende delictitems afgelopen twaalf maanden" kan uit de tabel worden vastgesteld. Zo zakken de percentages zienderogen naarmate het aantal verschillende items waarop men positief antwoordt toeneemt (zie bvb. Goedseels, Vettenburg, en Walgrave, 2000). Op basis van het aantal verschillende delicten die gerapporteerd worden is het mogelijk om veelplegers empirisch te onderscheiden van occasionele plegers en niet-plegers. In de literatuur wordt dergelijke drempelwaarde op basis waarvan een groep van veelplegers wordt onderscheiden vaak gelegd op minstens vier verschillende delicten die men ooit gepleegd dient te hebben (zie bvb: Vercaigne et al, 2000). Slechts 11.1 procent van de respondenten zegt ooit *meer dan vier verschillende delicten* te hebben gepleegd (jongens: 15.6 en meisjes: 6.8). Wanneer we ons beperken tot de laatste 12 maanden dan zakt dit percentage tot 6,5 procent van de leerlingen (jongens: 8.8 procent en meisjes: 4.3 procent). Dit is een minderheid en nuanceert sterk de intensiteit van de betrokkenheid bij delinquent gedrag van eerstegraadsleerlingen.

ERNSTIG DELINQUENTE JONGEREN OP BASIS VAN DE METHODE VAN ZELFRAPPORTAGES?

Over de wijze waarop besloten werd jongeren uit de steekproef in te delen op basis van een zwaar subjectief geladen begrip als "ernstig delinquente jongeren" is discussie mogelijk (De Groof en Smits, 2006; 25-52; Ferwerda et al, 2003:110-119). Desalniettemin lijkt men het er in de literatuur over eens te zijn dat, wil men de meer ernstig delinquente jongeren van de overige jongeren onderscheiden, men een of (liefst meerdere) strenge criteria dient te hanteren. Daarbij wordt vooral gekeken naar het aantal ernstige delicten die gerapporteerd worden, rekening houdend met de zwaarte van de straf, als met de intensiteit op basis waarvan dergelijke feiten gepleegd worden.

TABEL 5: ERNSTIG DELINQUENT JONGEREN NAAR GESLACHT

Ernstig delinquent	Jongens	Meisjes	Totaal
Niet ernstig delinquent	98.6 (1478)	99.7 (1535)	91.1 (3013)
Ernstig delinquent	1.4 (21)	0.3 (5)	0.9 (26)

***: $P < 0.001$

In deze zelfrapportagestudie houden we rekening met twee criteria: de aard van het gerapporteerde delict, zelfgerapporteerd politiecontact en het gepleegd hebben van de delicten in een tijdspanne van de voorbije twaalf maand. Gebruik makend van die werkwijze kan men een groep onderscheiden die qua zelfgerapporteerd delinquent gedrag verschillend is van de overige jongeren. Leerlingen werden als ernstig delinquente jongeren als zij binnen de periode van de afgelopen twaalf maanden de drie als meest "ernstige"⁸ beschouwde delinquente handelingen uit de vragenlijst gerapporteerd hebben (diefstal > 25 euro, aankoop van gestolen goederen, inbraak) en bijko-

mend ook door de politie verdacht werd van een als misdrijf omschreven handeling. Deze groep is uiterst klein en bedraagt slechts 0.9 procent van de totale steekproef. Het gaat hier om 1.4 procent van de jongens en 0.3 procent van de meisjes.

TABEL 6: ERNSTIG DELINQUENTE JONGEREN EN VEELPLEGERS

Ernstig delinquent	Geen veelpleger	Veelpleger	Totaal
Niet ernstig delinquent	100 (2637)	93.2 (356)	99.1 (2993)
Ernstig delinquent	0 (0)	6.8 (26)	0.9 (26)

***: $P < 0.001$

Hoe zit het nu met de relatie tussen veel plegen en ernstig delinquent zijn? In de literatuur komt naar voor dat lang niet alle veelplegers ook ernstig delinquente jongeren zijn, maar dat omgekeerd, ernstig delinquente jongeren ook veelplegers zijn. Uit bovenstaande tabel blijkt bovendien dat de eerstegraadsleerlingen die door ons als "ernstig delinquente jongeren" werden beschouwd ook onder de noemer "veelpleger" vallen, maar dat omgekeerd, een overweldigende meerderheid van de "veelplegers" helemaal geen ernstig delinquent jongeren zijn. Ook dit is een bevinding die consistent is met eerder onderzoek (Loeber en Farrington, 2001).

OP WELKE LEEFTIJD PLEGEN EERSTEGRAADSLEERLINGEN VOOR HET EERST EEN DELICT?

TABEL 5: LEEFTIJD WAAROP EEN DELICT VOOR HET EERST GEPLEEGD WERD (ABSOLUUT AANTAL PLEGERS TUSSEN HAAKJES)

Delictvormen	<10 jaar	10-12 jaar	>12 jaar	Totaal
Vandalisme	20.4 (115)	54.5 (307)	25.1 (142)	100 (564)
Graffiti	16.0 (102)	53.3 (339)	30.7 (196)	100 (637)
Aankoop gestolen goederen	12.6 (39)	42.7 (132)	44.7 (138)	100 (309)
Winkeldiefstal	32.2 (332)	50.2 (517)	17.6 (180)	100 (1029)
Diefstal > 5 euro	20.3 (53)	49.5 (129)	30.2 (79)	100 (261)
Bedreiging op straat	11.5 (38)	46.9 (155)	41.6 (138)	100 (331)
Opzettelijk slaan	26.6 (317)	49.4 (588)	24.0 (286)	100 (1191)
Vechten buiten school	9.7 (75)	48.4 (374)	41.9 (324)	100 (773)
Inbraak	19.4 (21)	40.7 (44)	39.9 (43)	100 (108)

Noot: verschillen tussen jongens en meisjes zijn niet statistisch significant. Daarom worden geen afzonderlijke tabellen weergegeven.

De leeftijd waarop men het eerste feit pleegde (Engels: "the age of onset") is een vaak bestudeerd kenmerk uit onderzoek naar criminele carrières. Uit het criminele carrière-onderzoek blijkt dat jongeren die vroeger starten met het plegen van delicten, meer verschillende delicten plegen en ook meer ernstige delicten plegen; zij zouden dit gemiddeld ook voor een langere tijd doen in vergelijking met jongeren die later starten (Blumstein et al., 1986; Farrington en Loeber, 2000). Hoe het gesteld is met de verdeling van de leeftijd waarop de respondenten een delict voor de eerste keer gepleegd hebben,

8 Ernstig dient hier genuanceerd te worden. Het gaat om een bevraging onder een zeer jonge populatie, waardoor heel wat ernstige vormen van veelvoorkomende criminaliteit eenvoudigweg niet werden bevraged. We baseren ons op de bereidheid tot zelfincriminatie van de leerlingen: het gaat hier om de delictitems die door kleine percentages werden gerapporteerd.

is in Belgische gepubliceerde studies voor zover wij weten beperkt tot het vergelijken van percentages plegers naar leeftijdscategorieën. In de vragenlijst op basis waarvan dit rapport geschreven werd, werd retrospectief gevraagd hoe oud de eerstegraadsleerlingen uit de survey waren, op het moment zij voor de eerste keer de voornoemde feiten gepleegd hadden. Bovenstaande tabel is tot stand gekomen door voor elk delictitem voor alle eerstegraadsleerlingen die dit delictitem positief hebben beantwoord percentages op te vragen naar leeftijdsgroep. Een onderscheid werd gemaakt tussen de antwoordcategorieën jonger dan tien jaar, tussen tien en twaalf jaar en ouder dan twaalf jaar. De categorie "jonger dan tien jaar" is empirisch interessant omdat deze een inzicht kan verschaffen in het fenomeen van de vroegdelinquentie. De leeftijdscategorie tussen tien en twaalf jaar is een indicator die verwijst naar de laatste jaren van het basisonderwijs, terwijl de delictplegers in de leeftijdscategorie ouder dan twaalf jaar gestart zijn met het plegen van delicten toen zij reeds in de eerste graad van het algemeen secundair onderwijs zaten.

De leeftijdscategorie waarbinnen de meeste eerstegraadsleerlingen aangeven een delict voor het eerst gepleegd te hebben, ook wel de modale leeftijdscategorie genoemd, is de leeftijdscategorie tussen tien en twaalf jaar. Enkel bij "aankoop gestolen goederen" ligt de modale startleeftijd in de categorie ouder dan twaalf jaar. De leeftijd waarop eerstegraadsleerlingen een delict voor de eerste keer gepleegd hebben, lijkt te verschillen per delict. Toch is het opvallend dat niet onaanzienlijke percentages van leerlingen aangeven reeds voor de leeftijd van tien jaar voor de eerste keer een delict gepleegd te hebben. De percentages schommelen tussen 9.7 procent en 32.2 procent in de totale steekproef. De hoogste percentages worden weliswaar teruggevonden bij de minst ernstige delicttypes, zoals winkeldiefstal, opzettelijk slaan en vandalisme. Wanneer we in bijkomende analyses een vergelijking maakten tussen de groep die als ernstig delinquent gedefinieerd werd en de overige jongeren, dan blijkt ook dat in deze groep heel vaak de hoogste percentages vroege starters terug te vinden zijn. Deze tabellen werden niet weergegeven in de bijdrage. De percentageverschillen tussen de groep "ernstig delinquente jongeren" en de overige jongeren zijn gebaseerd op te kleine aantallen, namelijk slecht 26 respondenten die als "ernstig delinquent" werden gedefinieerd op basis van ons gecombineerd criterium. Daarom zijn deze verschillen nooit statistisch significant. Inhoudelijk vinden wij de gevonden verschillen wel relevant genoeg om te vermelden, aangezien deze bevinding ook strookt met gangbare bevindingen uit eerder vernoemd criminele carrièreonderzoek: ernstig delinquente jongeren beginnen niet de facto vroeger met het plegen van delicten, maar toch vaker.

HOE FREQUENT PLEGEN DELICTPLEGERS EEN DELICT GEDURENDE DE AFGELOPEN TWAALF MAANDEN?

Los van de vraag of eerstegraadsleerlingen delicten plegen, is het belangrijk inzicht te hebben in de frequentie waarmee diegenen die delicten rapporteren, deze delicten ook plegen binnen een gegeven referentieperiode. Om deze vraag te beantwoorden dienen we in te zoomen op die leerlingen die een delict minstens één keer hebben gepleegd binnen de referentieperiode van de afgelopen twaalf maanden. Inzicht in de frequentie van plegen kan eenvoudigweg worden bekomen door de percentages weer te geven van plegers voor de verschillende frequentie categorieën (gaande van één keer tot meer dan tien keer). Deze informatie kan ook op een alternatieve manier verkregen worden: met name op basis van *Blumsteins lambda*. Dit is een veelgebruikte maat in het criminele carrièreonderzoek (Boxford, 2006; Blumstein, 2004). De maat verwijst in deze bij-

drage naar het gemiddeld aantal keren dat een delictitem binnen een tijdspanne van de afgelopen 12 maanden gepleegd is per pleger. Deze maat geeft daarom een ruwe indicatie van de intensiteit waarmee delictplegers de door hen opgegeven delicten plegen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat Blumsteins lambda in vele zelfrapportage-studies, waaronder ook deze studie, wordt onderschat, aangezien de frequentie van delictplegen vaak wordt bevraagd aan de hand van ordinale schalen. We illustreren dit kort aan de hand van een voorbeeld. Pleegde men bijvoorbeeld een delict 20 keer binnen de tijdspanne van één jaar dan zal men door gebruik te maken van ordinale delictschalen met beperkte antwoordcategorieën (zoals hier: van 0 tot 7, waarbij 0= geen enkele keer en 7= meer dan 10 keer) een onderschatting krijgen van Blumsteins lambda en dus van de werkelijke intensiteit van delictplegen binnen een periode.⁹ Anderzijds kan men zich eveneens vragen stellen bij de "echtheid" van "open frequentie-antwoorden". Frequenties van delictplegen zijn in survey onderzoek steeds onderhevig aan geheugeneffecten. Het dient opgemerkt te worden dat Blumsteins lambda desalniettemin een interessante indicator voor de intensiteit van delictplegen is ondanks dit methodologisch gebrek. Hoge waarden wijzen op een hogere intensiteit van plegen onder plegers van een delict.

TABEL 6: PREVALENTIE AFGELOPEN 12 MAANDEN VOOR DE TOTALE STEEKPROEF¹⁰

	Prevalentie per aantal keren gepleegd **							Blumsteins Lambda ***
	1 keer	2 keer	3 keer	4 keer	5 keer	6 tot 10 keer	7 meer dan 10 keer	
Vandalisme	33.2	17.6	15.3	6.4	6.6	8.7	12.2	3.10
Graffiti	33.6	22.5	13.5	7.2	7.2	4.8	11.2	2.90
Heling	39.7	18.3	13.2	6.4	5.5	5.9	11.0	2.81
Winkeldiefstal ¹¹	39.1	20.6	10.6	6.6	7.7	5.4	10.0	2.79
Zwaardere diefstal	35.7	19.6	12.5	6.0	6.0	6.5	13.7	3.01
Bedreiging op straat	32.1	17.9	11.9	7.8	9.0	7.8	13.5	3.20
Opzettelijk slaan	23.6	21.5	14.8	7.8	8.4	7.8	16.1	3.43
Vechten buiten school	34.0	21.2	14.9	7.5	6.5	6.1	9.8	2.88
Inbraak uit woning /voertuig	32.9	13.7	12.3	9.6	9.6	4.1	17.8	3.32

** Percentage van jongeren die het feit één keer, twee keer, enz. begaan hebben. De percentages zijn steeds gebaseerd op het aantal leerlingen die het delict minstens één keer hebben gerapporteerd in de afgelopen twaalf maanden en sommen honderd procent per delict horizontaal. Voor de exacte aantallen plegers verwijzen we naar tabel vijf.

De prevalenties per "aantal keer dat een feit werd gepleegd" laten ons enkele opvallende zaken zien: plegers situeren zich vooral aan de uiteinden van de statistische fre-

9 Hetzelfde probleem vinden we terug bij de meting van de intensiteit van delictplegen op basis van officiële registraties: in dit laatste geval zorgt de "dark number" voor een onderschatten van de intensiteit van delictplegen. Het gebruik maken van delinquentiëmaten in criminologisch onderzoek kan dan ook enkel de bedoeling hebben indicatief te zijn voor de intensiteit van delictplegen en dient te leiden tot een gezond en kritisch-wetenschappelijke interpretatie van kentallen.

10 Geslachtsverschillen in frequentie waarmee delictplegers hun delicten plegen zijn slechts voor een van de delictitems (winkeldiefstal) significant. Daarom wordt vanuit het spaarzaamheidsprincipe slechts één tabel gepresenteerd.

11 Verschillen tussen jongens en meisjes zijn hier wel statistisch significant ($p < 0.001$). Jongens plegen winkeldiefstal met hogere frequenties dan meisjes in de afgelopen twaalf maanden. Voor jongens bedraagt de lambda-waarde 2.91 en voor meisjes 2.64.

quentieverdeling: eerder grote percentages plegen het feit slechts één keer op jaarbasis, we zien percentages sterk afnemen zodra de kaap van "vier keer" is gepasseerd, doch de hoogste categorie kent een opnieuw een toename in percentage plegers, deze groep is echter uiteraard kleiner dan de groep die een delict slechts één keer pleegt. Laat ons de betekenis van Blumsteins lambda uiteenzetten aan de hand van het voorbeeld van vandalisme. Voor vandalisme zien we een waarde van 3.10. Dit betekent dat de leerlingen die vandalisme rapporteren dit gemiddeld doen met een frequentie van 3.10 keer op jaarbasis. Onder het totaal aantal leerlingen die de afgelopen twaalf maanden delicten rapporteren komen de hoogste lambda-waarden voor bij opzettelijk slaan (3.43), inbraak (3.32) en bedreiging op straat (3.20). De laagste waarde vinden we bij winkeldiefstal (2.79) en aankoop van gestolen goederen (2.81). Deze lambda-waarden verschillen overigens niet heel sterk van elkaar per delicttype, maar wijzen er wel op dat delicten met verschillende intensiteit worden gepleegd. Dit is een vaststelling die eerder al door Boxford (2006) werd gedaan.

BESLUIT

Deze beschrijving van zelfgerapporteerde delinquentie onder eerstegraadsleerlingen te Antwerpen laat enkele vertrouwde vaststellingen over delinquent gedrag onder leerlingen zien, maar ook enkele opmerkelijke vaststellingen die verdere aandacht vragen in toekomstig onderzoek. We sommen deze hieronder op. Samenvattend kan men stellen dat opzettelijk slaan, winkeldiefstal en vechten buiten de school in deze studie procentueel onder eerstegraadsleerlingen het meest voorkomen en het meest door jongens worden gepleegd. De ernstigere delicten uit de vragenlijst zoals diefstal van duurdere goederen (> 25 euro), het aankopen van gestolen goederen en inbraak uit woning of voertuig daarentegen blijken eerder marginaal voor te komen. Niettemin worden deze delicten ook door dergelijke jonge respondenten gerapporteerd.

Proportioneel gezien plegen meer jongens dan meisjes delicten en plegen jongens meer verschillende delicten dan meisjes. Deze statistisch significante verschillen tussen jongens en meisjes worden scherper naarmate de referentieperiode kleiner wordt. Dit werd duidelijk door de "ooit-referentiecategorie" en de "afgelopen twaalf maanden-referentiecategorie" naast elkaar te presenteren. Jongens behoren ook vaker tot de categorie "veelplegers" en "ernstig delinquente jongeren" dan meisjes. Veelplegers, gedefinieerd als jongeren die meer dan vier verschillende delicten gerapporteerd hebben, vormen statistisch gezien een minderheid. Dit geldt bovenal nog meer voor "de ernstig delinquente jongeren" die nauwelijks één procent van de groep uitmaken in de steekproef van eerstegraadsleerlingen. Het inclusie criterium dat werd gehanteerd was erg streng om "valse positieven" zo veel mogelijk uit te sluiten. Hiermee wordt aangetoond dat eerder opgedane bevindingen uit zelfrapportage studies die een bredere leeftijdsgroep dekken ook van toepassing zijn op eerstegraadsleerlingen. De ernstig delinquente jongeren uit de steekproef waren allen ook "veelplegers", maar het omgekeerd is niet waar: het is niet omdat men meer dan vier verschillende delicten gepleegd heeft, dat men daarom een "ernstig delinquente jongere" is. De prevalentie van delinquent gedrag onder eerstegraadsleerlingen mag zeker niet gedramatiseerd worden op basis van deze studie. Een aantal andere vaststellingen dient wel nader onderzocht te worden. Deze hebben betrekking op de leeftijd waarop jongeren aangeven te starten met het plegen van delicten. De modale leeftijdscategorie waarop de eerstegraadsleerlingen uit de bevraging voor het eerst een delict rapporteren is voor de bevrage delicten zonder uitzondering de leeftijdscategorie tussen 10 en 12 jaar. Echter, het is opmerkelijk

dat niet onaanzienlijke percentages (*tot twintig procent van de delictplegers*) aangeven voor de eerste keer een delict te hebben gepleegd voor de leeftijd van 10 jaar. Een verklaring hiervoor geven kunnen we niet, aangezien de steekproef een eenmalige momentopname betreft en geen vergelijking mogelijk is. Vroegdelinquentie lijkt niet exclusief een jongenszaak te zijn. Jongens bleken niet statistisch significant vaker voor te komen in de leeftijdscategorie die een delict voor de eerste keer pleegde voor de leeftijd van tien jaar dan meisjes. Aandacht voor de leeftijd waarop jongeren voor het eerst een delict plegen is van belang om zicht te krijgen op de ontwikkeling van delinquent gedrag: uitspraken zoals "jongeren beginnen steeds vroeger met delinquent gedrag" kunnen slechts aan de hand van herhaald onderzoek worden gestaafd. Het fenomeen van de vroegdelinquentie verdient in toekomstig onderzoek bijkomende aandacht. Ook uit buitenlandse studies blijkt dat een aantal jongeren heel vroeg, met name voor de leeftijd van tien jaar, start met het plegen van delicten. Voor deze kleine groep zijn prognoses vaak eerder negatief (Loeber en Farrington, 2001). Uit deze studie van eerste-graadsleerlingen te Antwerpen bleek ook reeds dat de meeste "ernstig delinquente jongeren" de bevroegde delicten voor de leeftijd van tien jaar hebben gepleegd, al was deze bevinding niet statistisch significant wegens te kleine aantallen. Men dient echter inhoudelijke relevantie en statistische significantie van elkaar te onderscheiden. Deze groep verdient o.i. verder aandacht wil men een zicht krijgen op de ontwikkeling van delinquente carrières van jonge adolescenten. Op het domein van de ontwikkelingscriminologie ligt nog een groot empirisch onontgonnen terrein bloot.

Onderzoek naar delinquent gedrag van adolescenten wordt in België helaas te diffuus uitgevoerd, hetgeen een belemmering vormt voor de studie van de ontwikkeling van jeugddelinquentie in België, de detectie van trends en veralgemeningen van bevindingen uit deze en eerdere studies. Zowel beleidsmakers als onderzoeker ervaren dit hiaat als een probleem. Waar het in criminografisch onderzoek ons inziens om gaat, is het problematiseren van antwoorden op beschrijvende vragen met betrekking tot criminaliteit en het genereren van nieuwe vragen die verheldering dienen te brengen met betrekking tot individuele verschillen (en veranderingen) in delinquent gedrag vanuit verkennend of verklarend perspectief. De criminoloog die op basis van kwantitatieve gegevens uitspraken wil doen over delinquent gedrag van jongeren, is steeds genoodzaakt zijn doel te bereiken via methoden die hun beperkingen en mogelijkheden kennen. Jongeren die delicten plegen onttrekken zich immers per definitie aan de waarneming: het gaat steeds om gedrag dat bij wet verboden of sociaal afgekeurd wordt (Rovers, 1996). Om aan dit hiaat tegemoet te komen, werd intussen een jeugdonderzoekplatform (JOP) opgericht (Vettenburg, Elchardus en Walgrave, 2007). Een JOP-monitor dient verandering te brengen in de versnippering in het statistische jeugdcriminologische landschap, een situatie die wij alleen maar kunnen toejuichen. Een systematische afname van de JOP-monitor dient het mogelijk te maken evoluties doorheen de tijd te bestuderen op basis van een zelfde geijkt meetinstrument en dient het à la limite mogelijk te maken trends te gaan ontwaren. Hierbij mag de voorkeur niet exclusief uitgaan naar herhaalde metingen ("*repeated measurement studies*") waarbij trends worden gemeten aan de hand van herhaalde doorsneden ("*cross-sections*") van de populatie, maar ook aan heuse panelstudies die het mogelijk maken inzicht te krijgen in de evolutie van verschillende vormen van onaanvaardbare gedragingen zoals delinquent gedrag doorheen de tijd.

Een niet onaanzienlijk deel van de kwantitatieve jeugdcriminologie houdt zich bezig met het beantwoorden van vragen zoals: waarom gaan sommigen door met het plegen

van delicten, waarom stoppen sommigen met het plegen van delicten,... deze beschrijvingen zijn op zich nuttig, want zij trachten op een bepaald moment in de tijd een evaluatie te vormen van een bepaalde situatie. Eerder merkte Rovers op dat het oplossen van beschrijvende vragen omtrent de aard en omvang van jeugddelinquentie een voortdurende actualiteitswaarde in zich draagt, omdat meetproblemen steeds inherent zijn aan de aard van het te bestuderen object (Rovers, 1996).

In dit opzicht zijn beschrijvende surveys naar delinquent gedrag een zekere "vinger aan de pols van een samenleving". Dit kan en mag echter niet het ultieme doel zijn. De beschrijving op zich heeft zijn waarde, maar men dient verder te gaan. Resultaten van beschrijvende studies dienen niet enkel voeding te geven aan een maatschappelijk debat. Meer nog dan het loutere beschrijven op zich, dient elke criminografie de aanzet te vormen voor een evenwichtige aandacht voor minstens twee onderzoeksthema's: de wetenschappelijke studie van factoren die gelinkt zijn aan verschillen en veranderingen in patronen van delinquent gedrag en de wetenschappelijke studie van effectiviteit van de aanpak van verschillende groepen van delinquente jongeren. In afwezigheid van doorgedreven jeugdcriminologisch onderzoek is het risico groot dat criminologen en beleidsmakers hervallen in het onkritisch overnemen van (geïmporteerde) theorieën. Met de resultaten van deze criminografie hopen we de noodzaak van systematisch criminografisch onderzoek naar jeugddelinquentie nogmaals in de verf gezet te hebben, maar ook verder systematisch empirisch onderzoek naar de evolutie van delinquent gedrag onder jongeren aan te moedigen.

BIBLIOGRAFIE

- Bjarnason, TH., 1995. Administration Mode Bias In A School Survey On Alcohol, Tabacco And Illicit Drug Use, *Addiction*, 90 (4):555-559.
- Blumstein, A. (2004). Analysis of criminal careers. In Bruinsma, G., Elfers, H. en De Keijser, J. (eds.), *Punishment, places and perpetrators. Developments in criminology and criminal justice research*. Denvon: Willan Publishing.
- Boxford, S., 2006. *Schools and the Problem of Crime*. Willan Publishing.
- De Groof, S., 2003. Leerlingenparticipatie nader bekeken. Een kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar de betekenis van en het belang van participatie op school. Brussel: Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR.
- De Groof, S., Smits, W., 2006. Antisociaal gedrag bij jongeren onder de loep genomen. In: Eliaerts, C. (red.). *Ernstige jeugddelinquentie: mythe of realiteit? Prevalentie, risicofactoren, justitiële afhandeling en interventies*. Brussel: VUBPRESS.
- De Witte, H., Hooge, J., Walgrave, L., 2000. *Jongeren in Vlaanderen: gemeten en geteld: 12-tot 18-jarigen over hun leefwereld en toekomst*, Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Farrington, D.P. Loeber, R., 2000. Young children who commit crime: Epidemiology, developmental origins, risk factors, early interventions and policy implications. *Development and psychopathology*, 12, 737-762.
- Ferwerda, H., Kleemans, E., Korf, D., Van Der Laan, P., 2003. Veelplegers, *Tijdschrift voor Criminologie*, 45 (2): 110-118.
- Junger, M., 1989. Validiteit van zelfrapportage van delinquentie bij jongeren uit etnische minderheden. In: de Jong-Gierveld, van der Zouwen, J. (red.), *De vragenlijst in het sociaal onderzoek, een confrontatie van onderzoekspraktijk en -methodiek*, Van Loghum Slaterus:
- Junger-TAS, J., Haen Marshall, I., Ribeaud, D., (Eds) 2003. *Delinquency in an international perspective*, The Hague: Kugler Publications.

- Loeber, R., Farrington, D.P. (Eds), 2001. *Serious and Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pauwels, L., 2007. *Buurtinvloeden en jeugdcriminaliteit: een toets van de sociale desorganisatietheorie*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Pauwels, L., 2008. Geweld in groepsverband onder Antwerpse Jongeren: de rol van schoolcontext en leefstijl, *Tijdschrift voor Criminologie*, 50 (1): 3-16.
- Pauwels, L., Pleysier, S., 2008. *Self-report studies in Belgium and the Netherlands*, GERN Conference Paper, (Work Package 7, "Methodology and Good Practices"), Paris, January 15th -18th 2008.
- Pauwels, L., Svensson, R., 2008. *How Serious Is The Problem Of Item Nonresponse in Scale Constructs of Delinquency and Key Social Mechanisms? A Cross-National Inquiry of two Classroom PAPI-Self Report Studies in Antwerp And Halmstad*, *European Journal of Criminology* 5 (4): in press.
- Raudenbush, S., Johnson, C., Sampson, R.J., . 2003. A Multivariate, Multilevel Rasch Model with Application to Self-Reported Criminal Behavior. *Sociological Methodology* 33: 169-211.
- Rovers, B., 1996. *Criminografie van Rotterdam. Jeugdigen en veel voorkomende criminaliteit in de periode 1990-1994*. Rotterdam: Gouda-Quint.
- Smits, W., 2004. *Maatschappelijke participatie van jongeren. Bewegen in de sociale, vrije tijds- en culturele ruimte*. Brussel, Vakgroep Sociologie, Vakgroep TOR.
- Stouthamer-Loeber, M., Wei, E., Loeber, R., 2004. Desistance from persistent serious delinquency in the transition to adulthood, *Development and Psychopathology*: 16: 897-918.
- Thornberry, T., Krohn, M., 2000. *The Self-Report Method for Measuring Delinquency and Crime*, The Criminal Justice Series, Vol 4.
- Van Der Laan, P.H. Essers, A.A.M., Huijbregts, G.L.A.M., Spaans, E.C., 1998. *Ontwikkeling jeugdcriminaliteit: periode 1980-1996; een tussentijds verslag* Den Haag, Ministerie van Justitie - WODC, 1998 WODC-Onderzoeksnotities, nr. 1998/5.
- Van Kerckvoorde, J., 1995. *Een maat voor het kwaad*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Vercaigne, C., Walgrave, L., Mistiaen, P., Kesteloot, C., 2000. *Verstedelijking, sociale uitsluiting van jongeren en straatcriminaliteit*. Leuven: Onderzoeksrapport DWTC.
- Vettenburg, N., Elchardus, M., Walgrave, L., 2007. *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 1*. Tiel: Lannoo.

BIJLAGE 1: DELICTITEMS: FILTERVRAGEN EN FOLLOW-UPVRAGEN

Delictitems: filtervragen (Ja/Nee)	Follow-up vraag leeftijd eerste keer gepleegd	Follow-up vraag hoe vaak gepleegd de afgelopen twaalf maanden
Heb je OOIT wel eens op straat of aan een (metro)station, dingen beschadigd of kapot gemaakt (bv. fietsen, bus-hokjes, lantaarns of iets anders)?	Hoe oud was je toen je dit voor het eerst gedaan hebt? jonger dan 10 jaar / 10 jaar / 11 jaar / 12 jaar / ouder dan 12 jaar	Hoe vaak heb je dat in de laatste 12 maanden gedaan? 0 keer / 1 keer / 2 keer / 3 keer / 4 keer / 5 keer / 6-10 keer / meer dan 10 keer
Heb je OOIT wel eens muren, deuren, bussen of trams beklad (met pennen, stiften, een spuitbus of iets anders)?	Idem	Idem
Heb je OOIT wel eens iets gekocht waarvan je wist dat het gestolen was?	Idem	Idem
Heb je OOIT wel eens iets uit een winkel gestolen met een waarde van minder dan 5 euro (bv. een blikje frisdrank, stiften, snoep, een tijdschrift,...)	Idem	Idem
Heb je OOIT wel eens iets van iemand gestolen met waarde groter dan 25 euro (bv. een gsm, kleren of iets anders)?	Idem	Idem
Heb je OOIT wel eens iemand op straat bedreigd?	Idem	Idem
Heb je OOIT wel eens iemand geschopt of geslagen (niet uit verdediging)?	Idem	Idem
Heb je OOIT wel eens meegedaan aan een vechtpartij buiten school?	Idem	Idem
Ben je OOIT wel eens ergens binnengedrongen met de bedoeling iets waardevols mee te nemen?	Idem	Idem